

Nr 7

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag.

(2:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 161 av herr *Ottosson m. fl.* och II: 197 av herr *Nordgren m. fl.* har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att motionerna överlämnas till företagsskattutredningen att tagas i beaktande vid fullgörandet av dess uppdrag.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 197.

Gällande bestämmelser

Ifrågavarande dubbelbeskattning innebär enligt gällande regler att aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas vinster beskattas dels hos bolagen och föreningarna och dels hos delägarna, när vinstmedlen utdelas till dessa. Bolagen och föreningarna äger, med visst undantag för kooperativa föreningar, vid taxeringen inte göra avdrag för belopp som utdelas. Efter som avdrag inte medges för vinstutdelningarna, beskattas fonderad och utdelad vinst i princip efter samma grunder.

För att undvika att bolagens och föreningarnas vinster beskattas mer än två gånger gäller i princip sedan år 1928 att, om ett aktiebolag eller en ekonomisk förening uppbär utdelning från annat svenskt bolag eller annan svensk ekonomisk förening, det bolag eller den förening, som uppbär utdelningen, inte är skattskyldig för denna. Från skattefriheten har emellertid gjorts betydelsefulla undantag, vilka har avseende å aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse, samt de s. k. svarta familjebolagen, d. v. s. sådana familjebolag, som inte i skälighets omfattning utdelar sin vinst till aktieägarna.

Giltigheten av nu berörda bestämmelser är i viss utsträckning begränsad vid 1963—1977 års taxeringar genom den av 1960 års höstriksdag antagna

förordningen med provisoriska bestämmelser om beskattningen av aktiebolags och ekonomisk förenings inkomst i vissa fall, den s. k. Annell-lagen (SFS 658/1960). Ursprungligen gällde denna provisoriska lagstiftning t. o. m. 1973 års taxering, men genom beslut av 1964 års riksdag (SFS 80/1964) har giltighetstiden förlängts med fyra år, d. v. s. t. o. m. 1977 års taxering. Enligt den s. k. Annell-lagen har svenska aktiebolag erhållit rätt att åtnjuta visst avdrag för utdelning å nyemissioner. Härjämte har bl. a. inskränkning skett i aktiebolagens och de ekonomiska föreningarnas frikallelse från skattskyldighet för utdelningar från sådana företag. Vad gäller rätten till avdrag för utdelning avser den sådana aktier, för vilka inbetalning sker under tiden den 1 januari 1961—den 31 december 1970 i samband med bolagsbildande eller vid ökning av aktiekapital. Avdraget är begränsat till 4 procent av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. För rätt till avdrag krävs att bolagets aktier vid beskattningsårets utgång inte till mer än 50 procent tillsammans ägdes av sådana svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar, som är frikallade från skattskyldighet för utdelning från bolaget.

Rätten till avdrag är tidsbegränsad — utom i ovan nämnt hänseende — även på det sätt att avdrag får åtnjutas vid taxeringen t. o. m. femte taxeringsåret efter det, då avdrag för utdelning å aktierna i fråga första gången medgivits, d. v. s. under sammanlagt högst sex år.

Vad angår inskränkningarna i skattefriheten för utdelning innebär den tillfälliga lagstiftningen att bolag och föreningar, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, blir skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, som anskaffas i kapitalplaceringssyfte. För förvaltningsföretag, d. v. s. bolag eller föreningar, vilkas verksamhet uteslutande eller så gott som uteslutande består i förvaltning av annan fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom, inträder skattskyldighet för uppuren utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger den av bolaget för beskattningsåret beslutade egna utdelningen. Den utdelningsinkomst som fonderas blir således beskattad. Om förvaltningsföretagets verksamhet uteslutande består i förvaltning av värdepapper och därmed likartad lös egendom och det är en väsentlig uppgift för företaget att genom ett välfördelat värdepappersinnehav erbjuda aktie- och andelsägare riskfördelning samt slutligen aktierna eller andelarna i företaget ägs av ett stort antal fysiska personer, gäller särskilda regler. Dylika förvaltningsföretag, d. v. s. främst de börsnoterade investmentbolagen, blir skattskyldiga för uppuren utdelning i den mån sammanlagda beloppet därav överstiger 125 procent av den av bolaget för beskattningsåret beslutade utdelningen.

Den nya lagstiftningen innebär även att företag, som driver byggnadsrörelse, tomtstyckningsrörelse eller yrkesnässig handel med fastigheter, blir skattskyldiga för utdelning å aktier och andelar, som utgör lager i rörelsen.

Riksskattenämnden äger, om särskilda skäl föreligger, medge att företag, som driver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, skall behandlas som förvaltningsföretag vid tillämpningen av den provisoriska lagstiftningen.

Frågans tidigare behandling

Samma motionsyrkande som det förevarande prövades av riksdagen år 1966 men avvisades. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 13/1966 framhöll utskottet, att det i direktiven för företagsskatteutredningen särskilt understrykes att en speciell fråga för utredningen är att bygga vidare på de erfarenheter som kan vinnas vid tillämpningen av den s. k. Annelagen. Det måste därför antas, att utredningen under sitt fortsatta arbete kommer att ta ställning till spørsmålet om dubbelbeskattning av aktiebolag och ekonomiska föreningar. Med hänsyn därtill ansåg sig utskottet inte kunna biträda yrkandet om att motionerna av Kungl. Maj:t måtte överlämnas till företagsskatteutredningen för att tagas i beaktande vid fullgörandet av dess uppdrag.

Motionerna

I motionerna framhålles att dubbelbeskattningen motverkar företagens villighet att genom nyemissioner anskaffa nytt riskvilligt kapital. I vissa länder, t. ex. England, medges aktiebolagen avdrag för den del av vinsten som utdelas, medan i Västtyskland motsvarande vinstandel träffas av en lägre skattesats än den del som fonderas. Skälet för en differentiering är att man vill öka tillströmningen av långsiktiga sparmedel till kapitalmarknaden samtidigt som man önskar nå en spridning av de riskvilliga kapitalinsatserna. I Sverige förekommer endast en tillfällig och mycket begränsad rätt till avdrag för utdelad vinst.

Dubbelbeskattningen motverkar nyföretagsamhet, rörlighet och konkurrens i det ekonomiska livet. Flertalet av aktiebolagen i vårt land utgörs av familjebolag eller s. k. egenföretag. För dessa företag torde enligt motionärernas mening en successiv avveckling av dubbelbeskattningen komma att till en början få ringa betydelse, eftersom de på grund av den betungande dubbelbeskattningen sällan redovisar vinst. Detta har i sin tur medfört ett ringa intresse för placering av riskvilliga medel i familjebolagen. En avveckling av dubbelbeskattningen skulle innebära att dessa företag bereddes tillgång till emissionsmarknaden och därmed också möjlighet till en effektivare kapitalförsörjning. Förslaget skulle innebära ett uppfyllande av önskemålet om en spridning av det riskvilliga kapitalet på ett större antal ägare.

Utskottet

Aktiebolag och ekonomiska föreningar är i princip underkastade beskattning två gånger, nämligen dels hos bolagen och föreningarna och dels hos delägarna, i den mån vinstmedlen utdelas till dessa. Bolagen och föreningarna får vid taxeringen inte göra avdrag för utdelade belopp, vilket innebär att fonderad och utdelad vinst beskattas lika. I fråga om de kooperativa föreningarna gäller dock att avdrag medges för utdelning i form av pristillägg, rabatter eller dylikt i förhållande till gjorda inköp och försäljningar. För att förhindra att företagens inkomster beskattas mer än två gånger har införts en regel av innebörd, att svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar inte är skattskyldiga för utdelning från andra svenska aktiebolag och svenska ekonomiska föreningar. Från denna skattefrihet har emellertid undantagits aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank- eller annan penningrörelse eller försäkringsrörelse. Dock är aktiebolag och ekonomiska föreningar, som driver bank eller annan penningrörelse eller sådan rörelse jämte annan verksamhet, frikallade från skattskyldighet för utdelning på aktier och andelar, vilka innehas som ett led i organisationen av bolagens eller föreningarnas verksamhet till den del denna avser annat än förvaltning av fastighet, värdepapper eller annan därmed likartad lös egendom. Vidare äger aktiebolag, som driver sjuk-, olycksfalls- eller skadeförsäkringsrörelse, åtnjuta skattefrihet för utdelning på aktier, som innehas som ett led i organisationen av sådan verksamhet. Speciella regler gäller för familjeföretagen. Genom den s. k. Annellagens bestämmelser är vidare utdelning på kapitalplacersaktier skattepliktig.

I de förevarande motionerna förordar motionärerna ett upphävande av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar för att dessa skall kunna beredas tillgång till emissionsmarknaden och därmed möjlighet till en effektivare kapitalförsörjning. En sådan reform skulle enligt motionärernas mening även främja en spridning av det riskvilliga kapitalet på ett större antal ägare.

Genom den s. k. Annellagen föreligger en begränsad rätt till avdrag för utdelad vinst. Denna lagstiftning antogs av 1960 års riksdag och var ursprungligen avsedd att gälla vid 1963—1973 års taxeringar men förlängdes av 1964 års riksdag att gälla t. o. m. 1977 års taxering. Lagstiftningen medger svenska aktiebolag, som bedriver rörelse, jordbruk eller skogsbruk, rätt till avdrag för utdelning på sådana aktier, för vilka inbetalning sker under tiden den 1 januari 1961—den 31 december 1970 i samband med bolags bildande eller vid nyemission av aktier. Avdraget är maximerat till fyra procent av det vid beskattningsårets utgång för de nya aktierna inbetalade kapitalet. Vidare gäller att rätten till avdrag är tidsbegränsad på så sätt, att avdrag kan erhållas vid taxeringen t. o. m. femte taxeringsåret

efter det, då avdrag för utdelning på aktierna i fråga första gången medgivits, d. v. s. under sammanlagt sex år.

I syfte att ytterligare öka företagens möjligheter till kapitalanskaffning föreslås i proposition nr 17 till årets riksdag att bestämmelserna i den s. k. Annell-lagen får permanent karaktär och delvis inarbetas i kommunal-skattelagen. Samtidigt föreslås att rätten till avdrag för utdelningar på nyemissioner höjs från fyra till fem procent och att avdrag får ske under tio år i stället för som nu under sex år. Avdragsrätten enligt propositionens förslag skall avse nyemissioner efter den 30 juni 1966. I propositionen har även intagits ett förslag till förordning om avdrag vid inkomsttaxeringen för avsättning till särskild nyanskaffningsfond, m. m. Kungl. Maj:t skall således få medge avdrag vid inkomsttaxeringen med belopp motsvarande vinst vid avyttring av rörelse eller del av rörelse. Förutsättning är att försäljningen kan anses utgöra ett led i en strukturrationalisering som är önskvärd från allmän synpunkt och att den skattskyldige har för avsikt att efter försäljningen göra betydande investeringar för utvidgning av sin återstående verksamhet eller för en ny verksamhet. Fonden skall då användas för avskrivningar på nyinvesteringar i den kvarvarande rörelsen eller i en ny rörelse.

Den avdragsrätt för utdelning på nyemitterade aktier, som tillkommit genom den s. k. Annell-lagen, har redan visat sig vara av betydelse för företagens kapitalanskaffning. Om proposition nr 17 antages av riksdagen kommer detta att innebära ytterligare lättnader i dubbelbeskattningen av bolagens vinster.

Frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag har under senare år upprepade gånger prövats av riksdagen. Utskottet har därvid erinrat om att den omprövning av företagsbeskattningen, som skall verkställas av företagsskattutredningen, även berör frågan om dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar. Under sådana förhållanden anser utskottet sig böra avstyrka bifall till motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 161 av herr Ottosson
m. fl. och II: 197 av herr Nordgren m. fl. om successiv av-
veckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag icke måtte
föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 7 mars 1967

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, Yngve Nilsson, Wärnberg, Tage Johansson, Gösta Jacobsson, Lundström, Erik Filip Petersson, Sundin och Arne Pettersson; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Gustafson i Göteborg, Engkvist, Vigelsbo, Asp, Andersson i Essvik, fru Nettelbrandt, herrar Eriksson i Bäckmora, Carlsson i Västerås och Nyström.

Reservationer

1) av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson och Magnusson* i Borås, vilka — under åberopande av innehållet i motionerna I: 161 och II: 197 — ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 161 av herr Ottosson m. fl. och II: 197 av herr Nordgren m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att motionerna överlämnas till företagsskatteutredningen att tagas i beaktande vid fullgörandet av dess uppdrag.

2) av herrar *Lundström, Erik Filip Petersson, Sundin, Gustafson* i Göteborg, *Vigelsbo*, fru *Nettelbrandt* och herr *Eriksson* i Bäckmora.